

ІНФОРМАЦІЙНА ВЗАЄМОДІЯ МІЖ ВИКЛАДАЧЕМ І СТУДЕНТАМИ : ОСОБЛИВОСТІ ПРОЦЕСУ

*Вербицька В.І., доцент
Харківський національний автомобільно-дорожній університет*

Для підготовки кваліфікованих фахівців у стінах вищого навчального закладу використовують чимало освітніх технологій. Хочеться звернути особливу увагу на можливості застосування викладачами соціоніки – універсальної методики по підбору ефективних педагогічних технологій.

Соціоніка виділяє у людей дві пари функцій: функції оцінки і прийняття рішень (логіка, етика) та функції сприйняття реальності (сенсорика – інтуїція); дві установки свідомості – орієнтація на зовнішній чи внутрішній світ (екстра- , інтроверсія), а також два класи наступних характеристик (раціональність – ірраціональність).

Кожен викладач і студент є представниками одного із 16 соціотипів. Важливо правильно визначати належність людини до того чи іншого соціотипу, щоб ефективно моделювати процес інформаційної взаємодії між людьми. «Соціонікою володіє не той, хто самовпевнено розпізнає соціонічні типи, а той, хто використовує соціоніку як модельний рівень гуманітарних знань» [1].

Згідно з рекомендаціями спеціалістів з соціоніки, для викладача типу СЕЕ (сенсорно-етичний екстраверт) найкраще підходять методики, побудовані на колективних методах спілкування, а для викладача типу ІЕЕ (інтуїтивно-етичний екстраверт) – методики, пов'язані з різними способами самовираження студентів.

В роботі [1] аналізується аспектна структура інформаційного

педагогічного середовища: виявляється, що досвідчений викладач емпіричним шляхом використовує на заняттях всі 8 аспектів інформаційного потоку – етику емоцій, етику стосунків, вольову сенсоріку, сенсоріку відчуттів, інтуїцію часу, інтуїцію можливостей, ділову логіку, системну логіку. Дослідниця зауважує, що учні з типом мислення, у якому домінують функції, орієнтовані на етичні аспекти, часто відповідають на запитання викладача, звернені до логічного мислення, поспішно, неточно, емоційно, і лише пізніше, з деяким зусиллям, підключають логічне мислення.

Зазначимо, що викладач – інтуїт повинен пояснювати новий матеріал або формулювати завдання студенту – сенсоріку, вдаючись у дрібні деталі (очевидні для нього самого, але «розмиті» для людини із сенсорним сприйняттям дійсності). Взагалі, спілкування ірраціонала з раціоналом вважають досить складним – відмінності між цими типами нерідко дратують їх обох.

При плануванні навчальних занять і консультацій для студентів слід враховувати динаміку розумової працездатності людини протягом доби. Автори дослідження [2] вивчали показники уваги, пам'яті, мислення у військовослужбовців чоловічої статі віком 18-20 років. Виявилось, що протягом дня спостерігалось два максимуми у кривій працездатності: від 10 до 13 години та від 18 до 22 години. У цей час ефективність роботи на 8,4%-28,2% перевищувала середньодобове значення цієї величини, а в період спаду продуктивність знижувалася на 43,9%.

Головним чином на ефективність розумової працездатності, як виявилось, впливає тип інформаційного метаболізму (ТІМ), або спосіб акцентуації мислення. Дослідники виявили, що у осіб з домінуючим конкретним мисленням (у яких однією з головних є сенсорна функція інформаційного метаболізму) пік розумової діяльності припадає на ранкові години. У вечірній час підвищення ефективності мозкової діяльності

спостерігалось, як правило, у осіб з переважно абстрактним мисленням (у них однією із сильних є інтуїтивна функція інформаційного обміну). Особливо високою виявилася якість розумової діяльності у першій половині дня у представників типів інформаційного метаболізму СЕІ, СЕЕ, а у вечірні години – у осіб з типами інформаційного метаболізму ІЛЕ, ЕІЕ, ІЕІ, ЕІІ.

Представляє інтерес дослідження можливостей групи, утвореної поділом типів інформаційного метаболізу за ознакою Рейніна праві – ліві (налаштовані, відповідно, на процес чи на результат) і за класами функцій раціональність – ірраціональність [3].

Так, *ліві ірраціонали* здатні швидко і легко орієнтуватися в ситуації, «переключатися»; їм легко працюється у змінному ритмі. Особи з такими характеристиками складають кістяк груп швидкого реагування у складних ситуаціях.

Ліві раціонали у випадку стресової ситуації теж швидко «включаються», але їм потрібен певний час для коректування планів, прийняття рішень. Таку групу доцільно спеціальним чином тренувати, щоб її дії виявилися успішними в екстремальних ситуаціях.

Праві ірраціонали потребують часу для прийняття рішень, реагування на нову ситуацію; їх ірраціональна сутність дозволяє успішно передбачати можливі варіанти розвитку подій.

Праві раціонали налаштовані на стабільність, на спокійні умови діяльності. Їм не показана робота, пов'язана з необхідністю швидкого реагування.

Отже, за допомогою соціонічних рекомендацій кожній людині, яка працює чи навчається, легше виявити свої сильні і слабкі сторони (які є у кожного). На сильні сторони можна сміливо опиратися, в той час як слабкі слід «прикривати» і захищати. На закінчення слід додати, що в сучасних досить складних та непередбачуваних освітніх умовах перед викладачем

вищого навчального закладу постають завдання не тільки ті, що стосуються його безпосередньої професійної діяльності викладача, а в не останню чергу такі, що мають кінцевою метою навчити студента самому процесу навчання, оскільки в останні роки вища школа отримує в свої лави студентів, які просто не вміють вчитись. Вважаю, що саме на це повинні бути в першу чергу спрямовані зусилля викладачів, і в такому нелегкому процесі спілкування із студентами повинна надати допомогу соціоніка.

Література:

1. Румянцева Е. А. Соционический анализ педагогических ситуаций. *Психология и соционика межличностных отношений*. 2009. № 10, С. 51–54.
2. Варус В. И., Лишенко С.В., Уваров В.В., Иванов Д.А. Профессиональный отбор военных специалистов: биоритмический уровень исследований. *Менеджмент и кадры: психология управления, соционика и социология*. 2013. № 2, С. 46–48.
3. Луценко М. А. Соционика в выборе профессии. *Менеджмент и кадры: психология управления, соционика и социология*. 2011. № 10, С. 5–10.

УДК 378

САМОСТІЙНА РОБОТА ТА ЇЇ РОЛЬ В НАВЧАЛЬНОМУ ПРОЦЕСІ ВИЩОГО НАВЧАЛЬНОГО ЗАКЛАДУ

*Кальченко В.І., викладач вищої категорії
Харківський державний автотранспортний коледж*

Останнім часом здійснюються активні пошуки нових педагогічних технологій професійної підготовки майбутнього спеціаліста, які орієнтовані на формування особистості, розвитку її творчості й